

Maccabiah 2017

Svetové židovské Maccabi hry v Izraeli – rozhovor s MUDr. Dagmar Gavorníkovou (strana 4.)

Európsky deň židovskej kultúry

Komárno – 3. septembra 2017

11:30 – V očakávaní sviatkov

Charakteristickou črtou židovského života je kolobeh. Najvýznamnejším ohnivkom reťaze tradícií mnohých tisícročí je začiatok roka, vysoké sviatky: Roš hašana a Jom kipur.

Pred príchodom tohtoročných sviatkov nám tradície, zvyky, poriadok modlitieb v synagóge počas týchto majestátnych dní priblíži doktorand Židovskej univerzity v Budapešti, pedagóg Gymnázia Sándora Scheibera v Budapešti, **István Balogh**. Veríme, že mnohých z vás bude jeho prednáška inšpirovať k tomu, aby sviatky prežili v duchu židovských tradícií.

Paralelne s prednáškou bude prebiehať program pre deti.

12:15 – Promócia knihy Ubráň sa!

spojená s prezentáciou základov sebaobrany – **Tibor Sklut**, Dunajská Streda, www.kobukrav.com

13:45 – Hľadám svoje korene

Úvod do tajov a možností hľadania židovských predkov, zostavovania rodokmeňa. Prednášajúci: **Szandra Geró** a **Anikó Udvarhelyi**, pracovníčky Centra pre výskum rodiny Maďarského židovského múzea a archívu.

Szandra Geró absolvovala štúdium dejín umenia na Židovskej univerzite v Budapešti v roku 2009. Na úrovni materinského jazyka ovláda hebrejčinu a angličtinu. V roku 2010 začala pracovať v Maďarskom židovskom múzeu ako sprievodkyňa. Od obdobia spojenia Židovského múzea a archívu pracuje v Centre pre výskum rodiny.

Anikó Udvarhelyi pracuje v Maďarskom židovskom múzeu a archíve od roku 2014. Štúdium komunikácie a organizácie vzdelávania na Univerzite Lóránda Eötvösa ukončila v roku 2014, v roku 2017 absolvovala doktorandské štúdium psychológie na Univerzite Babes-Bolyai, okrem iného sa zaoberala aj prežívšimi holokaust.

Myšlienky redaktora

So vzrušením som očakával tohtoročné leto. V Budapešti strávili niekoľko dní traja moji bratanci z druhého kolena, ich rodičia a najstaršie dieťa jedného z nich. Potomkovia manželského páru, pochádzajúceho z hlavného mesta a východného Maďarska, vkročili na zem svojich predkov po prvýkrát v živote.

V Budapešti som sa s nimi po prvýkrát stretol v piatok večer, cestou do synagógy na Malej triede (Kiskörút). Na druhý deň nasledoval rodinný obed v budapeštianskej kóšernej reštaurácii. Moja mamka, jej sestra a ich sesternica Miriam žijúca v Izraeli, sa s nami, mladšou generáciou podelili o množstvo rodinných príhod. Objavili sa aj staré rodinné fotografie z čias pred vojnou. Spoločne sme sa prešli po židovskej štvrti a objavovali sme zaujímavé budovy niekdajšieho geta. Večer sme sa stretli pri synagóge na Tabakovej ulici (Dohány utca). V rámci Dlhej noci múzeí sme si pozreli budovu, záhradu, pamätný strom a obnovenú jubilejnú výstavu Maďarského židovského múzea a archívu.

V nedeľu sme počas celodenného programu objavovali pamätihodnosti Budapešti, v pondelok sme pohostili našich priateľov v našej domácnosti.

V utorok sme sa vybrali do Miškovca, navštívili sme hroby miestneho židovského cintorína. Niektorí z nich navštívili počas nasledujúceho týždňa aj Komárno a objavovali budovu Útuku plnú spomienok a pamiatok. ■

PA

Pokračovanie na strane 3.

Dezső Jakabovits sa dožíva sedemdesiatky

Dňa 5. augusta 2017 oslávil v synagóge na Bethlenovom námestí svoje sedemdesiate narodeniny Dezső Jakabovits z Győru, aktívny účastník komárňanských podujatí. Na slávnosti sa okrem rodiny, príbuzných a priateľov oslávenca zúčastnili aj hostia z Győru, Dunajskej Stredy, Galanty a Komárna. Dojímavé boli chvíle, keď počas sobotňajšej bohoslužby prizvali k tóre aj predstavitelov synagóg z južného Slovenska. Po bohoslužbách pohostil oslávenec prítomných elegantným obedom vo veľkej sále.

Rabín Péter Deutsch vo svojom prejave ocenil Dezsőovu životnú dráhu. Oslávenec si zaspomínal na svojich rodičov, príbuzných, hovoril o svojej rodine, významne tradícií v jeho živote. Nezabudnuteľnosť tejto soboty umocnil spoločný spev hlavného kantora Lászlóa Feketeho a náboženského vodcu Miksu Winklera. Ďakujeme, že sme mohli byť pri tom, v mene našej komunity želáme oslávencovi aj touto cestou všetko najlepšie. ■

—p—

Návšteva Lászlóa Harsányiho Sulyoma v Útulku

Poslednou premiérou sezóny v Jókaiho divadle v Komárne bola komorná dráma v priestoroch štúdia Kotva autorky Kathrine Kressmann Taylor: Adresát neznámy. Predstavenie režíroval László Harsányi Sulyom, ktorý počas skúšok navštívil Útulok i synagógu. Sprevádzal ho Anton Paszternák a pri tejto príležitosti si vymenili názory aj na pretrvávajúcu aktuálnosť pripravovaného predstavenia. ■

—PA—

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

☆ ŽNO v Komárne, vydávanie Spravodajcu a Klub Shalom podporili: anonymní darcovia. Ďakujeme!

☆ Dňa 29. júla sa v kostole reformovanej cirkvi v Komárne konal recitál opernej speváčky Réky Kristóf, absolútnej víťazky televíznej súťaže Virtuózi, pochádzajúcej z Komárna. Jej vystúpenie sprevádzalo hudobné teleso Accadémica di Monaco. Podujatie podporila aj naša komunita.

☆ Komárňanská židovská náboženská obec bola medzi tými, ktorí finančne podporili umiestnenie pamätných tabúl vo zvolenskom Parku ušľachtilých duší. Na tabuliach, ktoré budú slávnostne odhalené 7. septembra 2017, sú vyryté mená Spravodlivých medzi národmi.

☆ Budapeštianske zastupiteľstvo Slovenskej agentúry cestovného ruchu vydalo knihu o synagógach na Slovensku. V rámci tohto programu sa v júli v Útulku objavili fotografi, aby zhotovili snímky budovy.

☆ Od augusta bude naša kancelária opäť otvorená. Návštevníkov očakávame v pondelok od 15. do 17. hodiny a vo štvrtok od 10. do 12. hodiny. Návštevu v inom termíne si môžete dohodnúť na telefónnom čísle 7731-224, alebo na adrese kile@menhaz.sk. Budova Útulku je otvorená aj počas opravy Eötvösovej ulice.

Synagóga v Žiline

Náš článok na strane 5.)

Vysoké sviatky – stretnime sa v komárňanskej synagóge!

Uplynul ďalší rok, blížia sa Vysoké sviatky. Komárňanská synagóga v duchu našich tradícií otvorí svoje brány. Každého srdečne očakávame, oslavujte s nami. Pre nás je najdôležitejšie, aby sme počas týchto dní dosiahli minjan, nech sa zídu všetci, pre ktorých je naša komunita dôležitá. Dôstojnosť našich sviatkov umocní aj v tomto roku prítomnosť Istvána Balogha a Mihálya Riszovanného.

Erev Roš Hašana – 20. septembra 2017, streda 18:00 – začiatok židovského nového roka, slávnostná večera v Útulku, program pre deti.

Prvý deň Roš Hašana – 21. septembra 2017, štvrtok 18:00 – obrad tašlich, dom poznatkov v Útulku, sviatočný kiduš.

Kol Nidré – 29. septembra 2017, piatok 18:00 – víťanie soboty a večerná modlitba Kol Nidré.

Deň Jom Kipur – 30. septembra 2017, sobota, 17:30.

Mazkir – spomienka na zosnulých, popoludňajšia modlitba, Neila – ukončenie sviatku, spoločné ukončenie pôstu, program pre deti. ■

Európsky deň židovskej kultúry

Pokračovanie zo strany 1.

14:30 – „Emancipačný zákon“ 150-ročný

Prednáška **Karola Vajdu**, docenta Univerzity Jánosa Selyeho v Komárne

Prednáška prezentuje tematiku židovskej emancipácie ako zjednotenie náboženských, kultúrnych i spoločensko-historických potrieb, založených na existenčných požiadavkách oboch kultúr, prijímajúcej, i tej, ktorá sa chce emancipovať. Prednáška sa zameriava práve na tieto požiadavky a umiestňuje ich do kontextu osudových a rozhodujúcich udalostí 20. storočia – šoa (holokaust), vznik Štátu Izrael a Európskej únie.

15:15 – Odovzdanie cien Kehila a Kehila Chaver

15:30 – HAKOL BESEDER alebo Všetko v poriadku

Koncert skupiny **Docpiano Band**.

Hudba štýlu worldmusic od ľudu izraelského ľudu izraelskému. Tento odkaz inšpiroval vznik hudobného albumu Hakol Beseder skupiny Docpiano Band, známej svojimi inovatívnymi hudobnými riešeniami. Ich promočné koncerty nesú rovnaký názov a poslucháč počas nich prežíva mimoriadne a interaktívne cestovanie v čase a priestore, prechádza rôznymi hudobnými žánrami a kultúrami.

Členovia skupiny Dr. Máté Juhász a András Kovács, hudobní ambasádori Maďarského rotary klubu, v duchu priateľstva a dobrej vôle, so zreteľom na zásady tolerancie a vzájomného akceptovania sa, s netradičnou intštrumentalitou, jedinečnou zmesou akustických prvkov a techniky 21. storočia, ktoré sa úctivo, ale zároveň smelo vymykajú konvenciám, prezentujú svojou hudbou základnú myšlienku: HAKOL BESEDER, t.j. všetci a všetko na svete môže byť v poriadku a v súzvuku. Možno nie sústavne, ale počas tohto koncertu určite.

Skladby HAKOL BESEDER – začleňovanie (mash up) náboženských piesní, spracovaní citátov z Tóry vo vlastnom štýle, izraelského popu, známych i menej známych hebrejských melódií a svetoznámych skladieb prostredníctvom rôznych hudobných žánrov (akustický, jazz, latino, swing) – nesú v sebe tri dôležité odkazy pre každého: židovská hudba, to NIE je len klezmer; prespievané ľudské city a túžby sú všade na svete rovnaké; všetky kultúry sveta a každý človek je rovnako dôležitý.

„Úprimne veríme, že odmietanie a nenávisť sú založené na strachu z neznámeho. A zároveň úprimne veríme, že tento stav môže každý z nás svojimi vlastnými prostriedkami zmeniť“ – vyhlasujú členovia skupiny. „Vybrali sme sa cestou hudby, ktorú využívame ako sprostredkovateľa a podávame ju tak, aby bola zrozumiteľnejšia pre európske obecnstvo. Ak šábosovú modlitbu, napr. Ose Šalom, spracujeme v štýle swingu alebo latino (tak, ako to ešte nikto neurobil), alebo hráme izraelský pop, ktorý pozná vo svete len málokto, upozorníme na to, že spevák Shlomo Artzi by sa mohol v Maďarsku volať napríklad Zorán, Gidi Gov by mohol byť tunajším Tamásom Takátsom, či speváčka Shiiri Maimon Zsédou, ukážeme obecnstvu, že pieseň Aleš existuje aj v hebrejčine, ba dokonca aj v arabčine (!), tak si môžeme byť istí, že sme urobili niečo v záujme toho, aby sa svetom šírilo porozumenie a dobrá vôľa.“ – odznelo dňa 22. mája 2016 na úvod prvého koncertu HAKOL BESEDER, po ktorom nasledovalo mnoho ďalších úspešných vystúpení – potvrdzujúc tak trvácnosť týchto myšlienok.

Koncerty Hakol Beseder nie sú len hudobnou lahôdkou, sledujú aj dobročinný cieľ. Príjmy z predaných nosičov venujú členovia skupiny Docpiano Band programu Rotary International „Gift of Life“, ktorý financuje operácie srdca u detí, ktoré sú na túto finančnú pomoc odkázané. „Rotary: Service Above Self“ - Pomôžte, aby sme mohli pomáhať!

Každý návštevník je srdečne vítaný! Vstup voľný! ■

Nové vzdelávacie videá každý týždeň: MACHAR Učme sa spoločne o židovstve

Vrámcí online vzdelávacieho programu nájdete na našej webovej stránke každú stredu nové filmy. Zájemci sa môžu registrovať prostredníctvom nasledujúceho linku: <http://kehreg.com/machar/>. Registrovaní užívatelia nájdu vzdelávacie materiály všetkých semestrov na nasledujúcom linku. ■

20. svetové židovské Maccabi hry „Maccabiah“ v Izraeli – rozhovor s MUDr. Dagmar Gavorníkovou

Ktoré boli najvýznamnejšie obdobia organizácie Maccabi na Slovensku?

História Maccabi na Slovensku siaha až do roku 1895, keď vzniklo Svetové Maccabi založením prvých športových klubov vo východnej a strednej Európe. Úplne prvý klub bol založený v Konstantinopole v Turecku. Historicky prvé Európske Maccabi hry sa konali v roku 1929 v Prahe ako reakcia na postupné vyradovanie židovských športovcov zo všetkých športových hier fašistickými organizáciami. Práve rozmáhajúci sa fašizmus a nenávisť voči Židom stáli za rozhodnutím zorganizovať vlastné židovské športové hry s medzinárodným významom. Odvtedy sa Maccabi hry stali dôležitou súčasťou športového sveta. Prvá Maccabiah sa konala v roku 1932 v Izraeli. 2. svetové Maccabi zimné hry sa konali 18.-22. februára 1936 v Banskej Bystrici. Zúčastnilo sa na nich 2000 športovcov z 12 krajín. Návrat k tradíciám Maccabi na Slovensku bol možný až po roku 1989.

Aké aktivity má dnes vaša organizácia?

Slovensko reprezentujú doma aj vo svete členovia slovenskej židovskej športovej organizácie Slovak Maccabi Organisation, ktorá je členom MWU /Svetová Maccabi Únia/ a EMC /Európska Maccabi Konfederácia/ a jediným legitímnym reprezentantom Maccabi na Slovensku. Doposiaľ vybojovali pre Slovensko 21 svetových a európskych medailí. Okrem prípravy tímu na svetové Maccabiah a Európske Maccabi hry sa Slovak Maccabi Organisation venuje aj organizovaniu športových, kultúrnych a vzdelávacích eventov na Slovensku. Jedným z najúspešnejších športových eventov je najdlhšie trvajúci Európsky Maccabi tenisový turnaj, ktorý sa každoročne už 16 rokov koná na Slovensku. Okrem neho sú populárne aj bowlingové turnaje, Ball games, squashové turnaje, volejbalové turnaje a iné. Dobrá správa je, že Slovak Maccabi Organisation stále prijíma nových športovcov.

Nedávno sa uskutočnili hry Maccabi v Izraeli. Ako bolo na hrách zastúpené Slovensko? Aké výsledky ste dosiahli?

V dňoch 4.7. – 17.7. sa konali v poradí už 20. svetové židovské Maccabi hry „Maccabiah“ v Izraeli. Slovenskú ži-

dovskú komunitu reprezentovali športovci v bedminton, stolnom tenise, plávaní a behu.

20. Maccabiah sa zapísala do histórie hneď niekoľkými rekordmi. S počtom športovcov 10.000 z 80 krajín sveta sa stala druhou najväčšou športovou udalosťou na svete, hneď po olympijských hrách. Počas dvoch týždňov sa odohralo skoro 3000 turnajov v 47 športových disciplínach a odovzdalo sa spolu 2100 medailí.

Slovenský tím reprezentovali športovci v 4 športoch vrátane historického nočného behu v Jeruzaleme. V disciplínach stolný tenis muži Masters - single obsadilo Slovensko 8. a 10. miesto a v Masters - teams vybojovali páni krásne 5.svetové a 2.európske miesto. V plávaní zastúpila Slovensko niekoľkonásobná slovenská juniorská majsterka. Vo veľkej konkurencii skoro 100 plavkyň sa umiestnila v prvej polovici v 5 rôznych disciplínach. V bedminton sa vďaka silnej konkurencii slovenskí športovci neumiestnili na popredných priečkach, čo však dobehli účasťou na disciplíne Night Run, kde náš bežec obsadil 16.miesto.

Veľkou ctou pre Slovensko bolo odovzdanie ocenenia Davida Unreicha pre najlepšieho zápasníka Maccabiah 2017. Spolu s prezidentkou Slovak Maccabi Organisation, Dagmar Gavorníkovou, ju odovzdával aj synovec slávneho slovenského židovského zápasníka, Ezriel Unreich.

O dva roky sa uskutočnia európske hry Maccabi v Budapešti. Ako sa pripravujete na túto veľkú udalosť?

Svetové hry Maccabiah sa konajú, rovnako ako olympijské hry, každé 4 roky, čiže ďalšie budú v roku 2021, opäť v Izraeli. Najbližšie Európske Maccabi hry sa budú konať v roku 2019 v Budapešti. Dúfame, že vďaka vzdialenosti i tradíciám sa zúčastníme týchto hier v čo najväčšom počte. Záujem zo strany slovenských židovských športovcov o tieto hry je, zaznamenávame i nových juniorov. V prípade záujmu o účasť v tíme, prosím kontaktujte info@maccabi.sk, prípadne FB Slovak Maccabi Organisation.

Ako vidíte súčasnosť a budúcnosť židovskej komunity na Slovensku?

Slovenská židovská komunita prekonala niekoľko zlomových období. Keď sa preniesieme cez vojnové obdobie, mnohí prežijú holocaust v snahe uchrániť svoju rodinu, začali tajiť židovskú identitu. Deti, ktoré vyrastali väčšinou v zmiešaných rodinách, mnohokrát nevedeli, že jeden z rodičov je Žid. Až po roku 1989, keď došlo k akémusi uvoľneniu i slobody náboženstva, i keď v prípade židovstva nejde väčšinou v pravom slova zmysle iba o náboženstvo, ale aj o identitu a úctu k tradíciám, začala sa naša židovská komunita reálne rozrastať. Jednou z úloh Maccabi v postkomunistických krajinách je aj vďaka športu a rôznym spoločenským aktivitám vyhľadávať najmä mladých ľudí a prinavrátiť ich k židovskej identite, vštepovať im úctu k židovským tradíciám, ponúknuť im nové priateľstvá, možnosti športovej a spoločenskej realizácie či už na Slovensku, alebo v zahraničí. ■

Rekonštruovali Novú synagógu v Žiline

Rozhovor s Marekom Adamovom – I. časť

Narodil som sa v novembri 1978 v Žiline, študoval v Bratislave na FiFUK kulturológiu a manažment kultúry. Okrem stáží (napríklad v Kulturfabrik v Luxembursku) som nikdy nikde nepracoval, pretože už v roku 1998 sme ako vysokoškolskí s priateľmi založili občianske združenie Truc sphérique (v ktorom som riaditeľ) s cieľom podporovať súčasné umenie, kultúru a komunitný život.

Naše aktivity sú od roku 2003 spojené s projektom-priestorom Stanica Žilina-Záriečie a od roku 2011 aj s rekonštrukciou a ďalším kultúrnym centrom Nová synagóga Žilina v unikátnej modernistickej architektúre od Petra Behrensa. Okrem stavbára, aktivistu a organizátora umeleckých a kultúrnych projektov a akcií naprieč žánrami, sa snažím občas pomôcť zdieľaním svojich skúseností a snažím sa o lepšie postavenie nezávislej kultúry v kultúrnej politike na miestnej i celoslovenskej úrovni. Snažím sa robiť všetko, čo stihnem, aby sa ľudia mali kde stretávať, medzi sebou aj s novými myšlienkami, aby boli kreatívni a citliví, aby kriticky uvažovali. Verím, že umenie v tom môže pomôcť a že môže byť ešte lepšie, ako je teraz - hoci už teraz sa nemáme zle.

Kedy bola postavená nová synagóga v Žiline? Čím je výnimočná táto budova?

Neologická synagóga v Žiline je jednou z najpozoruhodnejších pamiatok medzivojnovnej architektúry na Slovensku. Berlínsky architekt prof. dr. Peter Behrens (1868 – 1940) svoj projekt budovy musel vložiť do komplikovaného terénu. Priestor bol nerovný, značne zúžený na rohu ulíc a pomerne stiesnený medzi budovou pošty (vľavo) a budovou banky. Dielo sa podarilo a budova patrí k ojedinelým stavebným pamiatkam na pomedzí expresionizmu a funkcionalizmu. Behrensov návrh zvíťazil v užšej súťaži v roku 1928, na ktorej sa ešte zúčastnil Josef Hoffmann z Viedne a Lipót Baumhorn z Budapešti. S výstavbou sa začalo 16. 1. 1929 a žilinskí staviteľia bratia Novákovci ju dokončili v roku 1931, stavbyvedúcim bol Žigo Weitheimer. Architekt bol inšpirovaný hrobom Ráchel, ktorý je medzi Jeruzalemom a Betlehemom. Ústredný priestor bol určený pre 450 mužov a na galériách bolo miesto pre 300 žien. Hlavná sála je zakrytá kupolou s priemerom 16 a výškou 17,6 metra. Budove dominuje jednoduchá hmota hlavnej sály s úzky-

mi vysokými oknami, ktorá vystupuje z nižších prízemných častí. Tie sú z riadkoveho kamenného muriva, ktoré dodáva synagóge primerane monumentálny ráz. Objekt patrí medzi pár slovenských synagóg, ktoré, hoci sú tradičným stavebným typom, majú ráz modernej architektúry. Behrens veľmi pozoruhodným spôsobom spája tradičnú typológiu sakrálnych budov vrátane prvkov byzantskej architektúry (kupola) s jazykom moderného hnutia (elementárne formy, materiálová a farebná striedmosť). Bravúrne sa vysporiadava s náročnou polohou synagógy, aj s výškovým rozdielom v teréne.

Aká bola história budovy po holokauste?

Počas vojny tu bol sklad nábytku a obilia, po vojne bol interiér synagógy prestavaný na koncertnú a spoločenskú sálu (Dom osvetly a Park kultúry od dychu). Neskôr od 60-tych rokov budova slúžila ako aula Vysokej školy dopravnej, ktorá ju v 70-tych rokoch v interiéri kompletne prestavala druhýkrát. Od roku 1990 do roku 2010 tu bolo Kino Centrum. Zatiaľ čo vonkajšok objektu ostal pomerne zachovaný, interiér synagógy a jej dispozícia boli zásadne prestavané. Po nejakom čase zoznamovania sa s týmto skoro zabudnutým domom sme dospeli k záveru, že zrejme najúžasnejšou, no súčasne nedocenenou vlastnosťou Behrensovej synagógy je jej schopnosť absorbovať všetky tieto zmeny. V rokoch 2011-2017 objekt prešiel vďaka nám - aktivistom z občianskeho združenia Truc sphérique -kompletnou pamiatkovou obnovou a vrátila sa pôvodná dispozícia aj časť vnútornej geometrickej výzdoby od architekta Behrensa a otvorilo sa nové centrum súčasného umenia a kultúrnych aktivít pod názvom Nová synagóga.

Ako prebiehala rekonštrukcia? Z akých zdrojov bola financovaná?

V roku 2011 vzniká unikátna občianska iniciatíva s cieľom obnoviť bý-

valú neologickú synagógu v Žiline. Primerané nastavenie dialógu medzi samotnou kultúrnou pamiatkou a jej novým využitím je kľúčové. Koncept obnovy sa postupne mení a vyvíja. Od pomerne intenzívneho obsadenia priestorov synagógy, cez následné odhmotňovanie až po veľmi subtílnu intervenciu. Vzhľadom na to, že projekt je financovaný postupne a v etapách, spočiatku len z malých grantov, verejnej zbierky a sponzorských darov, máme k dispozícii luxus, ktorý si dnes môže dovoliť len málokto – čas. Ten je využitý aj na priebežné testovanie návrhu v mierke 1:1, prostredníctvom série „pootvorenie“, vo forme výstav a sprievodných podujatí rôzneho charakteru. Návrh transformácie tak má možnosť dorásť len do rozmerov, ktoré mu v rámci prostredia jeho vzniku prislúchajú.

Súčasná podoba návrhu, pracovne nazývaná „half-white“, sa opiera o zistenie, že akákoľvek „nová“ architektúra, respektíve jej objemová manifestácia, je pre objekt, ale aj jeho nové využitie nežiaduca. Čokoľvek pevné by po čase vyčerpalo svoj priestorový potenciál a stalo by sa nadbytočným. Ostáva prázdny priestor, ktorý je len horizontálne farebne rozdelený na dve polovice. Kým spodná polovica je prevedená v neutrálnej všeobjímajúcej bielej, ktorá slúži ako pozadie pre výstavu, horná polovica prezentuje synagógu v jej pôvodnej farebnosti. Permanentný je len Behrens, ďalšia architektúra výstav má iba dočasný charakter. V ideálnom prípade tak projekt nikdy nenadobudne finálnu a nemennú podobu, nebude nikdy dokončený. Idea monumentu s tekutým obsahom pretrvá. ■

Pokračujeme